

Ves ta pisani kalejdoskop zgodb in avtorjev se seveda nujno odraža na vsebini *Slovenske kronike*. Članki so med seboj zelo različni. Ta pestrost v slogovnem oblikovanju prispevkov in v pristopu do njih sama po sebi notranje trdnosti knjige nikakor ne moti, velikokrat ji daje celo še posebno mikavnost. V tem pogledu bralca posebej spravijo v dobro voljo znanstveno neoporečni, hkrati pa za avtorja značilno pikro-duhoviti članki Igorja Grdine. Založba Nova revije si je *Slovensko kroniko XX. stoletja* zamislila kot nov, svež in s starimi zapovedanimi pogledi iz prejšnjega totalitarnega sistema neobremenjen pogled na najnovjšo slovensko zgodovino, ki bo delo novih, mladih, neobremenjenih avtorjev. To ji je uspelo do določene mere, pri nekaterih avtorjih bolj, pri drugih manj. V nekaterih člankih je več novih spoznanj, drugje so še zasidrane stare, pogosto z novejšimi raziskavami presežene trditve, še zlasti v nekaterih prispevkih o pogledih in dejavnosti katoliškega tabora.

Mogoče bi bilo zdaj na tem mestu začetni nizati seznam napak, pomanjkljivosti, zgodb, ki jih v kroniki ni. Tokrat jih ne bo, ker sem prepričan, da bi ta seznam lahko nastal le ob temeljitem pregledu vseh omenjenih 758 prispevkov, tako da bi bil ocenjevalec lahko nepristranski do vseh avtorjev. Pri zgolj diagonalnem branju in poskakovanju skozi zgodbe pač najdeš napako tu, pomanjkljivost tam, morebitnih napak v preskočenih zgodbah pa seveda ne navedeš. Tako nujno nepopolno navajanje in komentiranje napak ima pač svoj smisel pri monografijah, oziroma pri zbornikih in revijah s takim številom avtorjev, ki jih ocenjevalec lahko še obvlada. Ob vsem tem seveda še zdaleč ne trdim, da je ta moj pristop k ocenjevanju »edino zveličaven«, zato bralce opozarjam na nekatere ocene *Slovenske kronike XX. stoletja*, ki vsebujejo take sezname napak in pomanjkljivosti.

Najprej bi omenil dve skrbni oceni – vsake knjige posebej, ki jih je v *Prispevkih za novejšo zgodovino* objavila Vida Deželak-Barič, za prvo knjigo v letniku 36/1996, na straneh 310-315 in za drugo knjigo v naslednjem letniku 37/1997, na straneh 114-118. »Odlike in šibkosti« 1. knjige *Slovenske kronike XX. stoletja* je v *Književnih listih Dela* z dne 14.12.1995 poznavalsko nanizal Joža Mahnič. O prvi knjigi *Slovenske kronike XX. stoletja* je objavil oceno Igor Škamperle v 21. številki *Razgledov* letnika 1995 na strani 26, o drugi knjigi pa Mateja Režek v 24. številki *Razgledov* 1996, str. 17 in 18. Zelo temeljito in obsežno se je vsebine predvsem drugega zvezka omenjene *Slovenske kronike* v dveh nadaljevanjih v *Sobotni prilogi Dela* z dne 1. in 8. marca 1997, obakrat na 35. strani, na njen lasten prodoren način lotila tudi Alenka Puhar. Zanimali so jo - poleg mnogo drugega predvsem - vidiki predstavljenosti ali zamolčanosti (v drugem nadaljevanju predvsem kar se tiče žensk) in to v veliki meri tudi v obliki objavljanja zgodb.

Naj ob zaključku ugotovim, da je kljub nekaterim zgoraj navedenim pomislekom mozaični pristop »zgodb« v celoti gledano opravičil svojo osnovno zamisel ter predvsem širšemu zainteresiranemu bralstvu podaja na prijeten način osnovni pregled novejše slovenske zgodovine, tako v celoti kot v posameznih »sestavnih delih«. Da je bila zamisel *Slovenske kronike XX. stoletja* dobra, priča poleg drugega tudi hitrost, s katero je slovenski knjižni trg pokupil prvo naklado te nikakor ne poceni knjige in založbo »prisilil« v njen ponatis. Upamo in želimo si, da bi podobno prijazno usodo doživela tudi njena po proučevanem obdobju sicer starejša, po letniku izida pa precej mlajša, še porajajoča se mlajša sestra – *Slovenska kronika XIX. stoletja*.

Andrej Vovko

Simoničev zbornik : Gradivo s simpozija v Ivanjkovcih. Ur. Jože Lipnik. Maribor : Slavistično društvo Maribor, 1999. 116 strani.

V dneh od 17. do 18. oktobra 1997 je v Ivanjkovcih, rojstnem kraju slovenskega bibliografa in bibliotekarja Franca Simoniča (1847–1919), potekal mednarodni znanstveni simpozij, ki so ga skupaj pripravili Pedagoška fakulteta Univerze v Mariboru, Osnovna šola Ivanjkovci, občini Ormož in Gornja Radgona, sorodstvo Franca Simoniča ter krajanje Ivanjkovcev.

Simpozij je bil organiziran v počastitev stopenetdesetletnice rojstva Franca Simoniča, ki je gimnazijo obiskoval v Mariboru, nato odšel v Gradec, kjer je po končanem študiju zgodovine in slavistike nastopil službo v muzeju Joanneum (1874), čez dve leti doktoriral iz zgodovine Babenberžanov, nato pa do upokojitve služboval v Univerzitetni knjižnici na Dunaju (1877-1907). Zadnja leta svojega

življenja je preživel v Gornji Radgoni, kjer je tudi pokopan. V slovensko kulturno in literarno zgodovino se je zapisal zlasti z delom *Slovenska bibliografija, I. del: Knjige (1550–1900)*.

Simoničev simpozij je bil razdeljen na dva dela. V petek 17. oktobra je po kulturnem programu prišlo do družabnega srečanja med Simoničevimi daljnimi in bližnjimi sorodniki ter tamkajšnjimi krajanji. V soboto 18. oktobra pa so številni priznani bibliotekarski strokovnjaki in zgodovinarji s svojimi referati predstavili Simoničevo delo in njegovo življenjsko pot.

Simpozij se je zgodil, izdaja *Simoničevega zbornika*, ki prinaša vsebino na simpoziju prebranih referatov, pa se je nekoliko zavlekla. Čez dve leti, natančneje 23. septembra 1999, je bil pripravljen na predstavitev v Kulturno-informacijskem centru Mestnega muzeja Ljubljana v okviru Simoničeve razstave (14. september - 2. oktober), ki jo je tam pripravila kustosinja Moderne galerije v Ljubljani Breda Ilich Klančnik (Simoničeva pravnukinja). Na predstavitvi zbornika so imeli avtorji prispevkov priložnost ponoviti, kar je bilo povedanega na simpoziju, vendar tokrat v nekoliko krajši in strnjeni obliki.

V zborniku je uvod in prvi članek *Prispevek slovenske Štajerske v zakladnico (srednje) evropske kulture* napisal prof.dr. Jože Lipnik s Pedagoške fakultete v Mariboru. V njem izpostavi predvsem to, da je Slovenija duhovno vselej spadala v srednjeevropski in evropski prostor, zaradi česar najdemo Slovence in med njimi tudi Štajerce povsod po svetu, še posebej v srednji Evropi. Kot pravi dr. Lipnik, je k duhovnemu in kulturnemu oblikovanju tega prostora pomemben delež prispevala tudi rodbina Simonič, med njimi še posebej katehetični pisatelj Jožef Plohl ter bibliografa Franc Simonič in Janko Šlebinger, ki se je v družino priženil.

Nagovor in iz življenja Simoniča sta napisali Simoničevi sorodnici prof.dr. Barica Marentič Požarnik (Simoničeva pravnukinja) s Filozofske fakultete v Ljubljani in upokojena bibliotekarka Zora Ilich (Simoničeva vnukinja). V njem sta na kratko predstavili Simoničevo življenjsko pot ter tako bralcem s svojimi osebnimi spomini približali njegovo človeško plat.

Simoničevo poklicno pot je natančneje raziskal doc.dr. Walter Lukan z Avstrijskega inštituta za vzhodno in jugovzhodno Evropo na Dunaju v prispevku *Poklicna pot slovenskega bibliografa Franca Simoniča v dunajski univerzitetni knjižnici*. Tu zremo, da je Simonič z bibliotečno prakso, ki si jo je pridobil v graškem Joaneumu, odšel na Dunaj, kjer se je skupaj z drugimi kandidati (17) iz vseh koncev in krajev habsburške monarhije potegoval za mesto amanuensisa v dunajski univerzitetni knjižnici (DUK). Lukan opisuje Simoničev 'boj' za to delovno mesto ter njegovo nadaljnje napredovanje po tamkajšnji 'piramidi' bibliotečnih uradnikov (1. bibliotekar, 2. kustos, 3. amanuensis, pod njimi pa so še potencialni uradniki, imenovani praktikanti, ki niso imeli sistematiziranih mest in rednih plač) od amanuensisa do kustosa. V 30 letih Simoničevega službovanja v DUK se je biblioteka stalno povečevala. Na eni strani je raslo število zaposlenih v biblioteki, na drugi strani se je povečevalo število knjig in drugega tiska, ki ga je hranila. S tem je DUK kot največja javna državna biblioteka v habsburški monarhiji prevzela osrednjo vlogo. V njej je Simonič preživel večino svojega ustvarjalnega življenja, zaradi česar njegov prispevek v DUK (še posebej njegova skrb za slovenski fond v biblioteki) ni zanemarljiv. Nenezadnje dr. Lukan opozori, da je potrebno zaradi novih raziskav, ki jih predstavlja zbornik, geslo »Simonič« v *Slovenskem bibliografskem leksikonu* v marsičem popraviti in dopolniti.

V prispevku *Iz življenja in dela dr. Franca Simoniča* je Vlasta Stavbar iz Univerzitetne knjižnice v Mariboru predstavila njegova pisma, ki jih hranijo Simoničevi sorodniki in knjižnica, v kateri dela. Opozorila je, da je Simonič poleg večkrat omenjene *Slovenske bibliografije, I. del: Knjige (1550–1900)* pripravljal tudi *II. del: Članki*, ki pa žal ni nikoli izšel. Napisal je tudi poglavje o slovenski književnosti in kratek oris kajkavske literature v knjigi Josipa Šumana *Die Slovenen* (izšla leta 1881 v zbirki *Die Völker Österreich-Ungarns X, 1*). Pisal je tudi krajše prispevke, strokovne spise in ocene knjig ter jih objavljaval v *Letopisu Matice slovenske, Kresu in Ljubljanskem zvonu*. Ker se je Simonič skozi svoja gimnazijska leta prebijal s pomočjo Plohlove štipendije, saj je bil njegov daljni sorodnik (prapravnuk Plohlove sestre), se mu je za pomoč hvaležno oddolžil tako, da je skupaj z župnikom Jakobom Meškom napisal in izdal knjigo *Dr. Gregor Jožef Plohel, imeniten humanist ali dobitnik slovenski*, ki je leta 1888 izšla na Dunaju.

Saša Zupanič, študentka na oddelku za bibliotekarstvo na ljubljanski Filozofski fakulteti, v naslednjem prispevku obravnava *Simoničevo Slovensko bibliografijo (1550–1900)* in sicer z vseh osnovnih bibliografskih zornih kotov: izbora gradiva, ureditve bibliografije, bibliografskega opisa in kazal. Ugotovila je, da nam dostopna Simoničeva pisma in njegova osebna mapa omogočajo vpogled v njegov odnos do gradiva ter kažejo na pomisleke in težave pri izdelavi bibliografije. Zupaničeva med drugim navaja tudi odlomke iz strokovnih kritik ter pisma Simoničevih korespondentov, ki uvrščajo njegovo delo v tedanji čas in prostor.

Martin Grum, višji strokovni sodelavec Inštituta za slovensko literaturo in literarne vede ZRC SAZU v Ljubljani, se je kot poznavalec na področju prevajanja posvetil *Prevodom v Slovenski bibliografiji*. Dotaknil se je problematičnega položaja prevajanja v slovenskem prostoru, ki naj bi bilo slabo poznano in znanstveno precej zanemarjeno področje kulturnega ustvarjanja.

Bibliotekarka Lidija Wagner iz Narodne in univerzitetne knjižnice (NUK) v Ljubljani v naslednjem prispevku prikaže *Primerjavo med Simoničevo bibliografijo in tekočo nacionalno bibliografijo*, ki jo sestavlja in objavlja NUK. Njena primerjava temelji na definiciji Malclesove in Unescovih priporočil za izdelavo nacionalnih bibliografij in upošteva izbore bibliografskega gradiva in bibliografske elemente ter urejanje bibliografskih enot, klasifikacije in kazal.

Zadnji prispevek v zborniku, ki govori o stanju in problematiki *Slovenske retrospektivne bibliografije 1901–1945*, je napisala mag. Rozina Švent, prav tako iz NUK v Ljubljani. Avtorica pravi, da se lahko Slovenci danes pohvalimo le z majhnim številom retrospektivnih bibliografij. Med njimi je gotovo najpomembnejša Simoničeva, ki zajema obdobje od izida prvih slovenskih knjig, Trubarjevega *Abecedariuma in Catechismusa* leta 1550, do (vključno) leta 1900. Za nadaljnja leta so izšli v *Zborniku Slovenske matice* kot posebni dodatki bibliografski pregledi za leta 1901–1906 in v enem zvezku *Slovenska bibliografija 1907–1912* Janka Šlebingerja (Simoničevega zeta) za naslednjih šest let. V NUK so že leta 1943 izdelali načrt za izdajo slovenske retrospektivne bibliografije, toda ta načrt zaradi različnih razlogov, ki jih Šventova tudi našteva, do danes ni bil uresničen.

Svoj prispevek in tudi zbornik zaključí z besedami literarnega kritika dr. Josipa Tominška, ki je ob izidu Simoničeve bibliografije leta 1906 v *Ljubljanskem zvonu* zapisal: »To je ena izmed tistih knjig, ki se do nje popne zase vsak narod le tekom vsakih 100 let, ali morda niti v takih obrokih ne...«, in s svojo mislijo, da imamo Slovenci do leta 2006 še nekaj časa, da njegovo trditev potrdimo.

Maja Ilich

István Vida, **Egy petesházi tüzér visszaemlékezése a II. világháborúra 1941-1945** (Spomini petišovskega topničarja na II. svetovno vojno 1941-1945). Petesháza, Szlovénia, 1996-1998. Lendva : Magyar Nemzeti Művelődési Intézet, 1999. 138 strani.

O katastrofi 2. madžarske armade na reki Don leta 1943 je bilo vse do osemdesetih let - predvsem zaradi ideoloških vzrokov - malo napisanega in povedanega. Politične spremembe na Madžarskem ob prelomu devetdesetih pa so med ostalim omogočile, da se je verodostojno spregovorilo in razpisalo o apokalipsi 2. madžarske armade v Sovjetski zvezi, ko se je od 207.000 na fronto poslanih vojakov vrnilo le okoli 70.000. Poleg strokovnih člankov in knjig so se pojavili tudi memoari preživelih. V ta sklop spominke literature uvrščamo knjigo Istvána Vide *Egy petesházi tüzér visszaemlékezése a II. világháborúra 1941-1945* (Spomini petišovskega topničarja na II. svetovno vojno 1941-1945).

Glavni vir pisca je bila - poleg spominov - mala beležka, ki jo je pisal od odhoda na fronto dne 2. maja 1942 pa vse do preboja fronte s strani sovjetskih enot 15.1.1943. Tako nam bo takoj razumljivo, zakaj je István Vida - kljub naslovu, ki omenja obdobje petih let - namenil največ prostora prav dogajanju v devetih mesecih, ki jih je preživel na fronti (25.2.1943 se je ranjen vrnil iz Sovjetske zveze). Vendar pojdemo po vrsti!

Knjigo avtor začena z opisovanjem dogodkov med 6. in 16. aprilom 1941. Na kratko opiše umik jugoslovanskih enot, razstrelitev obeh mostov čez Muro pri Petišovcih ter prihod madžarskih enot v Lendavo.